

Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.081
Державного торговельно-економічного
університету,
(02156, м. Київ, вул. Кіото, 19)

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора економічних наук, професора Макогон Валентини Дмитрівни
на дисертаційну роботу Дуди Галини Зіновіївни
на тему «Бюджетна політика стимулювання економічного розвитку»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Актуальність теми та загальна характеристика роботи.

Бюджетна політика є вагомим інструментом регулювання економічних процесів, забезпечення макроекономічної стабільності та подальшого стимулювання процесів економічного розвитку. При формуванні бюджетної політики важливо виходити з необхідності забезпечення фінансової та соціальної стабільності, передбачуваність бюджетної політики є однією з основних складових макроекономічної стабільності. Пріоритетними напрямками розвитку бюджетної політики мають стати вдосконалення інституційного середовища фінансового регулювання, підвищення дієвості фінансово-бюджетного планування і прогнозування, посилення взаємозв'язку фінансового регулювання із циклічністю економічного розвитку, забезпечення макроекономічної збалансованості, удосконалення методологічних засад програмно-цільового методу планування бюджету. Доцільним є впровадження стратегічного планування у діяльність головних розпорядників бюджетних коштів та складання ними належних планів діяльності на поточний і наступні три бюджетні періоди, орієнтовані на результат. Бюджетна політика у сфері державних видатків є вагомим інструментом впливу на соціально-економічний розвиток, особливо за умов обмеженості фінансових ресурсів держави. Необхідно встановити тісний зв'язок між видатками бюджету і очікуваним результатом, що надасть можливість дієво контролювати виконання функцій,

завдань, заходів кожної бюджетної програми. Вищезазначене свідчить про актуальність та своєчасність дисертаційної роботи Дуди Галини Зіновіївни.

Наукова цінність роботи полягає у комплексному дослідженні теоретичних засад та удосконаленні методологічних положень системи формування та реалізації бюджетної політики економічного розвитку, підвищення бюджетної результативності в умовах економічних перетворень.

Достовірність результатів дослідження, висновків, які містяться у дисертаційній роботі, в цілому є достатньою. Наукова проблема, досліджена автором, базується на аналізі законодавчих та нормативно-правових актів з питань формування бюджетної політики, статистичних і аналітичних матеріалів державних органів управління, наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Обґрунтованість та достовірність наукових висновків підтверджена їх практичним впровадженням у діяльність державних органів управління та публікацією матеріалів дослідження.

Особистий внесок здобувача полягає у розкритті сутності бюджетної політики стимулювання економічного розвитку.

Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження Дуди Г.З. є достатньою мірою обґрунтованими.

Мета та завдання дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Дуди Г.З. присвячена вирішенню актуального наукового завдання – розкриття теоретичних засад та удосконалення методологічних положень системи формування та реалізації бюджетної політики економічного розвитку, підвищення бюджетної результативності в умовах економічних перетворень.

У дисертації здобувачем вирішено наступні завдання: розкрито сутність формування та реалізації бюджетної політики стимулювання економічного розвитку; узагальнено та систематизовано досвід формування та реалізації бюджетної політики у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою; удосконалено підходи щодо формування бюджетної політики стимулювання економічного розвитку; розвинуто положення інституційних засад бюджетної політики економічного розвитку в умовах воєнного стану; удосконалено

положення щодо особливостей формування та реалізації пріоритетів бюджетної політики в умовах воєнного стану; розвинуто підходи до розробки основних напрямів бюджетної політики у системі фінансово-економічних відносин; удосконалено положення щодо посилення ефективності видатків бюджету; розвинуто підходи до використання бюджетної стратегії в умовах циклічності економіки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розкритті сутності формування та реалізації бюджетної політики забезпечення збереження національної економіки в умовах воєнного стану та стимулювання економічного розвитку, яка полягає у сукупності інституційних засад та адаптивних бюджетних механізмів підвищення ефективності бюджетного планування та виконання бюджетних програм відповідно до пріоритетних напрямів розвитку економіки, змін соціально-економічного стану країни.

Удосконалено підходи щодо формування бюджетної політики стимулювання економічного розвитку; положення щодо особливостей формування та реалізації пріоритетів бюджетної політики в умовах воєнного стану; положення щодо підвищення ефективності видатків бюджету.

Дістало подальший розвиток положення щодо інституційних засад бюджетної політики економічного розвитку в умовах воєнного стану; підходи до розробки основних напрямів бюджетної політики у системі фінансово-економічних відносин; узагальнення та систематизація досвіду формування та реалізації бюджетної політики у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою.

Практичне значення одержаних результатів полягає у формуванні та реалізації бюджетної політики, підвищенні її ефективності та результативності.

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 9 наукових праць, у тому числі 3 статті у наукових фахових виданнях, 6 публікацій у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій.

Опубліковані наукові праці дисертаційної роботи відображають зміст дисертації та отримані науково-практичні результати дослідження і відповідають встановленим вимогам.

Аналіз змісту дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів із висновками та списком джерел до кожного розділу, загальних висновків, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 202 сторінки. Дисертація містить 8 таблиць, 9 рисунків, 11 додатків, список використаних джерел включає 229 найменувань.

У вступі (с. 12-16) наведені дані про актуальність дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, висвітлені мета та завдання досліджень, наукова новизна одержаних результатів, їх практична значимість, відомості про апробацію результатів дисертації та публікації.

У розділі 1 проведено аналіз теоретичних засад бюджетної політики, у тому числі визначено сутність бюджетної політики як інструменту розвитку економіки; розкрито бюджетну політику як складову економічного розвитку країни; узагальнено досвід зарубіжних країн у формуванні та реалізації бюджетної політики економічного розвитку.

За результатами досліджень (розділі 2) здійснено аналіз становлення системи формування бюджетної політики, у тому числі розвитку інституційних засад формування бюджетної політики, формування дохідної частини бюджету, планування та виконання видаткової частини бюджету.

У розділі 3 визначено напрями розвитку бюджетної політики стимулювання економічного зростання.

У висновках (с. 187-190) викладено здобуті у дисертаційній роботі найбільш важливі наукові та практичні результати, які висвітлюють успішне вирішення поставлених здобувачем наукових завдань.

Зауваження та дискусійні положення дисертації:

1. У дисертаційній роботі визначено, що бюджетна політика спрямовується на оптимізацію та раціоналізацію формування доходів і використання державних фінансових ресурсів через бюджетну систему, підвищення ефективності державних інвестицій у економіку, узгодження інтересів держави та регіонів у сфері міжбюджетних відносин, регулювання державної заборгованості та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу (с. 27-28). Разом з тим, важливо було б більш поглиблено розкрити напрями підвищення ефективності державних інвестицій в економіку.

2. Автором зазначено, що фіскальна політика є одним із основних шляхів досягнення всебічного економічного розвитку за допомогою її інструментів: державних доходів, видатків (с. 86). Однак, доцільним було б більш поглиблено розкрити відповідні механізми досягнення економічного розвитку.

3. У дисертаційному дослідженні визначено, що вдосконалення програмно-цільового методу планування видатків бюджету на основі розвитку інституційного середовища бюджетної системи, використання дієвих фінансових механізмів, спрямованих на управління результатами розглядається як важливий інструмент підвищення рівня обґрунтованості планування видаткової частини бюджету з урахуванням пріоритетів економічного та соціального розвитку (с. 103). Проте, доцільним було б більш розгорнуто показати підходи до підвищення рівня обґрунтованості планування видаткової частини бюджету.

4. У дисертації зазначено, що ефективність бюджетних видатків займає основне місце в програмно-цільовій моделі управління бюджетними ресурсами, яка передбачає реалізацію процесів планування, виконання та контролю за використанням бюджетних коштів залежно від оцінки очікуваного та досягнутого рівня ефективності бюджетних програм (с. 145). Водночас, вагомим було б, на нашу думку, приділити більше уваги підходам до оцінки очікуваного та досягнутого рівня ефективності бюджетних програм.

5. У дисертаційній роботі визначено, що на шляху до підвищення результативності бюджетних видатків провідна роль належить незалежному фінансовому контролю, який повинен сприяти покращанню фінансової дисципліни усіма учасниками видаткових відносин, що дасть можливість вчасно з'ясувати недоліки у діяльності бюджетних установ держави та вживати заходи щодо їх усунення (с. 151). Разом з тим, слід було б більш поглиблено дослідити вплив фінансового контролю на підвищення результативності бюджетних видатків.

Проте висловлені зауваження та побажання в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. В цілому дисертаційна робота Дуди Галини Зіновіївни на тему «Бюджетна політика стимулювання економічного розвитку» є завершеним, самостійним, актуальним дослідженням, результати якого мають обґрунтовану наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення.

Представлені в дисертації наукові положення, висновки, пропозиції є обґрунтованими і у комплексі розв'язують наукове завдання розкриття теоретичних засад та удосконалення методологічних положень системи формування та реалізації бюджетної політики економічного розвитку, підвищення бюджетної результативності в умовах економічних перетворень.

Всі ідеї, наукові результати, матеріали наукових досліджень розроблені та виконані здобувачем особисто, не містять текстових запозичень інших авторів без посилання на джерело. Всі публікації та дисертаційна робота виконані Дудою Г.З. із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Необхідно зазначити, що наведені зауваження не зменшують наукову цінність дисертаційного дослідження.

Враховуючи зазначене, дисертаційне дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Дуда Галина Зіновіївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Рецензент:

**Професор кафедри фінансів
Державного
торговельно-економічного університету,
доктор економічних наук, професор**

Валентина МАКОГОН

Підпис В. Макогон засвідчую
Зас Начальник відділу кадрів
Н. Шевченко